

PROF. DR HAB. AUGUSTYN WOŚ
(1932-2010)

Dnia 23 sierpnia 2010 r. zmarł jeden z najwybitniejszych polskich ekonomistów prof. dr hab. Augustyn Woś, wieloletni dyrektor Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.

Profesor Augustyn Woś urodził się 29 listopada 1932 r. w Woli Dalszej, pow. Łańcut. Szkołę podstawową ukończył w czasie okupacji w rodzinnej wsi. Świadectwo dojrzałości uzyskał w 1951 roku w Liceum Administracyjno-Gospodarczym w Łańcucie. Studia wyższe rozpoczął w tym samym roku na wydziale Handlu Wewnętrznego Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie. Po ukończeniu studiów I stopnia przeniósł się na Wydział Ogólno-Ekonomiczny, gdzie w 1956 roku uzyskał stopień magistra ekonomii. W 1961 roku w Szkole Głównej Planowania i Statystyki prof. Woś obronił pracę doktorską pt.: „Elastyczność spożycia i popytu na żywność wśród ludności wiejskiej”, napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Maksymiliana Pohorille i uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych. Trzy lata później na tej samej uczelni w wyniku dokonanej oceny dorobku naukowego i przedłożonej rozprawy pt.: „Elastyczność produkcji rolniczej” uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych. Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego uzyskał w roku 1971, a profesora zwyczajnego w roku 1975.

Od drugiego roku studiów prof. Augustyn Woś czynnie angażował się w życie uczelni, podejmując pracę dydaktyczną jako zastępca asystenta w Katedrze Ekonomii Politycznej. W Szkole Głównej Planowania i Statystyki pracował w latach 1952-1964 początkowo jako asystent, a od 1961 roku jako adiunkt. Po uzyskaniu stopnia naukowego docenta został służbowo przeniesiony na nowo tworzony Wydział Ekonomiczny na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Na UMCS

pracował w latach 1964-1974: na stanowisku docenta w latach 1964-1971, a następnie na stanowisku profesora. W czasie pracy na UMCS Profesor łączył pracę naukową z pełnieniem wielu ważnych funkcji. Był kierownikiem Katedry Ekonomiki Rolnictwa w latach 1965-1966, kierownikiem Katedry Ekonomii Politycznej (1966-1974), dyrektorem Instytutu Ekonomii Politycznej i Planowania (1966-1973). W 1968 roku prof. Woś przebywał na rocznym stażu naukowym w kilku ośrodkach naukowych w Stanach Zjednoczonych jako stypendysta Fundacji Forda. W latach 1972-1974, wykonując wszystkie obowiązki naukowo-dydaktyczne na UMCS, podjął dodatkowo pracę w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN na stanowisku profesora i zastępcy dyrektora do spraw naukowych.

W 1974 roku prof. dr hab. Woś został dyrektorem Instytutu Ekonomiki Rolnictwa (od 1983 r. Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej) w Warszawie, którym kierował do 1990 roku, pełniąc jednocześnie funkcję kierownika Zakładu Ogólnej Ekonomiki (do końca 2002 roku). Kierując działalnością IER (IERiGŻ), Profesor zapoczątkował istotne zmiany w działalności Instytutu, inicjując i organizując badania wyprzedzające przemiany w rolnictwie i na wsi. W znaczący sposób rozwinął kontakty ze środowiskami naukowymi w kraju i za granicą. Głos środowiska naukowego kierowanego przez prof. Wosia był i nadal pozostaje ważnym dla kształtowania opinii w sprawach rolnictwa i wsi. Pozycja Instytutu jako kreatora i aktywnego uczestnika wszystkich ważnych wydarzeń związanych ze zmianami społeczno-gospodarczymi w kraju jest nierozzerwalnie związana z pracą prof. Wosia na stanowisku dyrektora Instytutu.

W latach 1976-1980 prof. Woś był zatrudniony w Instytucie Podstawowych Problemów Marksizmu-Leninizmu KC PZPR w Warszawie, gdzie kierował ważną grupą tematyczną problemu węzłowego.

W 1990 roku Profesor Woś ponownie podjął pracę naukowo-dydaktyczną w SGH, kierując Katedrą Agrobiznesu.

Pełniąc te odpowiedzialne funkcje, Profesor odcisnął trwały ślad, nadając nową jakość kierowanym przez siebie zespołom. Wiele inicjatyw badawczych zainicjowanych przez Profesora wiele lat temu jest kontynuowanych do dzisiaj.

Profesor Augustyn Woś wykazywał szczególne zdolności łączenia pracy badawczej, dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej. Na wszystkich tych polach posiadał wybitne i niekwestionowane osiągnięcia.

Dorobek naukowy prof. dr hab. A. Wosia jest tak imponujący, działalność badawcza tak rozległa i wszechstronna, że próba jej syntetycznego przedstawienia jest zadaniem niezwykle trudnym. Tematyka podejmowanych przez Profesora Wosia badań naukowych przechodziła ewolucję. Jako jeden z pierwszych rozwinął na gruncie polskim analizy ilościowe w badaniach rynku rolnego oraz nad procesami dostosowawczymi w rolnictwie. Przeniósł na grunt polski i rozwinął podstawy rachunku ekonomicznego w rolnictwie. Rozwinął studia nad powiązaniem rolnictwa z gospodarką narodową. Był jednym z pierwszych, którzy dokonali w Polsce wyodrębnienia kompleksu gospodarki żywnościowej i dokonał wielu analiz tego systemu gospodarki. Rozwinął studia teoretyczne i empiryczne nad ekonomicznym systemem sektora żywnościowego. Od 27 lat kierował analiza-

mi ekonomiczno-produkcyjnej sytuacji sektora żywnościowego w Polsce. Prowadził porównawcze analizy systemowe dotyczące miejsca rolnictwa w rozwoju gospodarki narodowej. Zapoczątkował studia nad alternatywnymi strategiami rozwoju rolnictwa polskiego. Prowadził studia nad mechanizmami rozwoju i postępem w rolnictwie. Zapoczątkował w Polsce studia nad ekonomiką odnawialnych zasobów naturalnych.

W każdym podejmowanym temacie Profesor pozostawił osobisty, oryginalny wkład do teorii omawianych zagadnień. Wiele prac prof. Woś miało charakter pionierski nie tylko w skali Polski. Cechą charakterystyczną wszystkich prac Profesora jest nie tylko ich bardzo wysoki poziom teoretyczny, ale także głęboki związek z praktyką i aktualnymi problemami gospodarczymi. Wszystkie publikacje prof. A. Woś są bardzo silnie osadzone w empirii. Profesor w swoich pracach dokonywał nie tylko pogłębionej analizy otaczającej rzeczywistości, ale z pasją właściwą wielkim badaczom chciał ją zmieniać, wskazując kierunki zmian. Twórczość naukowa prof. dr. hab. Augustyna Woś plasuje go w najściślejszej czołówce polskich ekonomistów. Dorobek naukowy prof. A. Woś ma wszystkie cechy charakteryzujące wielkich naukowców, zawiera nowe informacje naukowe, wzbogaca naukę o tezy nowatorskie nie występujące w nauce poprzednio. Profesor był autorem lub współautorem ponad 730 prac opublikowanych w kraju i za granicą.

Wśród wielu kierunków badawczych, które uprawiał Profesor Woś należy wymienić przede wszystkim:

1. *Badania nad elastycznością popytu ludności rolniczej na dobra konsumpcyjne.* Problematyką tą Profesor Woś zainteresował się w na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych. Ich uwieńczeniem była praca doktorska. Były to jedne z pierwszych w Polsce badań empirycznych tego typu z szerokim wykorzystaniem metod statystycznych i ekonometrycznych. Do problematyki tej Profesor powracał także w latach późniejszych. Wynikiem prac badawczych w tym nurcie było ustalenie współczynników cenowej i dochodowej elastyczności popytu na dobra konsumpcyjne. Rezultaty dociekań naukowych były wykorzystywane w praktycznych analizach rynku. Do dzisiaj stanowią merytoryczny i metodologiczny punkt wyjścia dla autorów podejmujących tę tematykę.
2. *Badania nad elastycznością produkcji rolniczej.* Badania, które zapoczątkował prof. Woś w 1961 r., mają w Polsce charakter pionierski. Po raz pierwszy w literaturze polskiej zastosował bowiem metody ekonometryczne, głównie funkcji produkcji o jednej lub kilku zmiennych objaśniających, co pozwoliło Autorowi na znaczny postęp w wyjaśnianiu skomplikowanych procesów dostosowawczych w obrębie produkcji rolniczej. Do badań elastyczności produkcji prof. Woś niejednokrotnie wracał i nawiązywał w swoich późniejszych pracach.
3. *Studia nad motywacją produkcyjnych decyzji rolników.* Studia te, łącząc zagadnienia z pogranicza ekonomii, socjologii i psychologii, należą do grupy badań interdyscyplinarnych. I w tej dziedzinie Profesor Woś był jednym z prekursorów zarówno w wyborze tematu, jak i zastosowanej metodzie wykorzystywania narzędzi właściwych różnym dyscyplinom nauk społecznych. Studia te przyczyniły się do bliższego poznania istoty indywidualnego gospodar-

stwa rolnego i mechanizmu reakcji rolników na poszczególne bodźce ekonomiczne i pozaekonomiczne.

4. *Studia nad cenami i rynkiem produktów rolnych.* Trwale miejsce w badaniach Profesora zajmują zagadnienia związane z rynkiem rolnym. W różnych okresach historycznych podejmował Profesor próby analizy zmierzające do wyjaśnienia zagadnień związanych z działaniem i organizacją rynku rolnego, funkcji i wewnętrznej struktury cen. Większość podejmowanych przez Profesora zagadnień na tym polu znacznie wyprzedzała swoją epokę.
5. *Studia nad wzrostem gospodarczym w rolnictwie.* Trwale i poczesne miejsce w piśmiennictwie ekonomicznym zajmują prace prof. Wosia dotyczące analizy wzrostu gospodarczego. Pierwsze prace z tego zakresu opublikował Profesor już w 1965 roku, kolejne ukazują się do dzisiaj. Są to studia nad modelami wzrostu gospodarczego i miejscem rolnictwa w strategii rozwojowej krajów rozwiniętych gospodarczo oraz analizy empiryczne odnoszące się do rolnictwa polskiego. Pionierskie w Polsce były prace prof. A. Wosia dotyczące przepływów międzygałęziowych pomiędzy rolnictwem a nierolniczymi gałęziami gospodarki narodowej, materiałochłonności i pracochłonności wzrostu produkcji rolnej oraz powiązań tego wzrostu z eksportem i importem.
6. *Badania nad rekonstrukcją wsi i rolnictwa.* W okresie PRL prace badawcze Profesora w tym nurcie dotyczyły problemów związanych z socjalistyczną rekonstrukcją społeczno-techniczną polskiego rolnictwa. Prace te pisane były z lewicowego punktu widzenia (ten punkt widzenia jest widoczny także w pracach Profesora publikowanych w całym okresie transformacji). Wszystkie były jednak wolne od politycznego zacietrzewienia, politykierstwa czy kunktatorstwa. Często miały one charakter ostrzegawczy przed prymatem polityki nad ekonomią. Sprawy restrukturyzacji i modernizacji polskiej wsi i rolnictwa zajmują szczególne miejsce w twórczości Profesora w okresie transformacji gospodarki. Profesor jest wnikliwym i krytycznym obserwatorem zmian zachodzących na polskiej wsi i w sektorze żywnościowym. Wiele Jego prac dotyczących mechanizmów modernizacji i restrukturyzacji polskiego rolnictwa staje się ważnym przyczynkiem do tworzącej się teorii transformacji społeczno-gospodarczej. Walory teoretyczne tych prac nie umniejszają ich walorów praktycznych.
7. *Studia nad strategicznymi problemami polskiego sektora żywnościowego.* Profesor Augustyn Woś jest autorem lub współautorem wielu prac stanowiących teoretyczne podstawy strategii rozwoju sektora żywnościowego w Polsce. Kierunek tych badań rozwijał Profesor od połowy lat siedemdziesiątych. Żadna z tych prac nie pozostała obojętna zarówno w środowisku naukowym, jak i praktyki gospodarczej. Cechą charakterystyczną tych prac jest rzadka umiejętność widzenia spraw wsi i rolnictwa w szerszym horyzoncie zjawisk ekonomicznych oraz wskazywania pozytywnych i negatywnych skutków przyjęcia danego scenariusza nie tylko w krótkim, ale także długim okresie. Na podkreślenia zasługuje trafność prognoz i przewidywań Autora.
8. *Studia nad rolnictwem zrównoważonym.* Tematyka ta była kontynuacją wcześniejszych prac Profesora dotyczących ekonomiki zasobów odnawialnych i ba-

dań nad alternatywnymi strategiami rozwoju rolnictwa. Punktem wyjścia prowadzonych w tym zakresie prac Profesora były tezy:

- stan środowiska naturalnego ma zasadniczy wpływ na jakość żywności, która z kolei przekłada się na poziom cen, a w konsekwencji na opłacalność produkcji;
- jakość środowiska określa warunki, w jakich ludzie żyją i pracują.

Wymienione wyżej kierunki badań prof. A. Wosia jedynie sygnalizują rozległość zainteresowań Profesora. Nie nawiązują do Jego pionierskich prac związanych z zastosowaniem metod ilościowych w ekonomice rolnictwa i polityce rolnej, analizami porównawczymi, problematyką międzynarodową, przestrzennym zróżnicowaniem warunków gospodarowania, oceną procesów integracji i globalizacji oraz wieloma innymi.

Imponujący dorobek naukowy Profesora Wosia oraz jego wybitne osiągnięcia jako organizatora nauki spowodowały, że był On wybierany i powoływany do udziału w pracach wielu prestiżowych i odpowiedzialnych instytucji i towarzystw naukowych, zespołów konsultacyjnych, doradczych i eksperckich. W latach 1973-1990 był członkiem Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej ds. Kadr Naukowych przy Prezesie Rady Ministrów. W latach 1970-1980 aktywnie uczestniczył w pracach zespołu doradców naukowych ds. społeczno-gospodarczych I sekretarza KC PZPR. Od 1972 roku był członkiem Komitetu Ekonomiki Rolnictwa PAN. W roku 1998 został wybrany vice przewodniczącym Komitetu Nauk Ekonomicznych PAN. W latach 1974-1980 był członkiem Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju oraz Państwowej Rady Gospodarki Przestrzennej. W latach 1986-1990 uczestniczył w pracach Zespołu Doradców Sejmowych. Był członkiem Konsultacyjnej Rady Gospodarczej (1980-1999), Rady Integracji Europy (1997-1998) oraz Rady Gospodarki Żywnościowej (1981-1988). Był członkiem Rady Strategii Społeczno-Gospodarczej, Zespołu Konsultantów Prezydenta RP do Spraw Obszarów Wiejskich i Rolnictwa, Rady Społeczno-Gospodarczej Rządowego Centrum Studiów Strategicznych.

Dorobek naukowy prof. A. Wosia jest znany i ceniony nie tylko w Polsce. Profesor aktywnie uczestniczył w wielu konferencjach i sympozjach międzynarodowych, często prezentując referaty wiodące. O ugruntowanej wysokiej pozycji naukowej Profesora w międzynarodowym środowisku naukowym świadczyć może jego udział w pracach wybieralnych ciał kolegialnych prestiżowych międzynarodowych organizacji i towarzystw naukowych. Był on między innymi (od 1973 r.) członkiem założycielem European Association of Agricultural Economists, gdzie przez dwie kadencje pełnił funkcję członka Komitetu Wykonawczego oraz przez jedną kadencję v-prezydenta. W latach 1976-1988 koordynował współpracę krajowych ośrodków naukowych z International Institute of Applied Systems Analysis, Laxenburg, Austria. Przez 6 lat (1986-1993) był z wyboru Europejskiej Konferencji Regionalnej FAO reprezentantem regionu Europy Wschodniej w Consultative Group of International Agricultural Research.

Olbrzymi jest dorobek dydaktyczny i w zakresie kształcenia młodej kadry prof. A. Wosia. Profesor prowadził wszystkie formy zajęć dydaktycznych z zakresu ekonomii politycznej, ekonomiki rolnictwa, polityki rolnej, rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, agrobiznesu, ekonomiki zasobów odnawialnych, metod ilości-

wych w rolnictwie. Zajęcia dydaktyczne prowadził nie tylko na SGPiS i UMCS, gdzie pracował etatowo, ale miał także wykłady monograficzne w Akademii Ekonomicznej w Krakowie, na studium doktoranckim na Politechnice Warszawskiej oraz w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Lublinie. Wynikiem pracy z młodą kadram i działalności dydaktycznej jest promotorstwo 18 prac doktorskich oraz setek prac magisterskich i podyplomowych. Nieoceniona jest także pomoc Profesora w powstawaniu dziesiątków prac habilitacyjnych. Niekwestionowany autorytet naukowy prof. A. Woś powoduje, że często był On proszony o dokonanie recenzji prac na stopień oraz dorobku naukowego osób ubiegających się o tytuł profesora. Był autorem i redaktorem wielu podręczników i skryptów. Wiele z nich było pierwszymi w danej dziedzinie w języku polskim.

Dokonując prezentacji dorobku prof. dr. hab. A. Woś, nie sposób nie wspomnieć o jego działalności popularyzatorskiej. Profesor wniósł ogromny wkład w kształtowanie profilu wielu czasopism fachowych, zasiadając w kolegiach redakcyjnych i radach programowych wielu czasopism. Obecność Profesora w pracach redakcyjnych czasopisma zapewniała wysoki poziom merytoryczny oraz wysoką pozycję na rynku. W latach 1974-1990 prof. Woś był redaktorem naczelnym *Zagadnień Ekonomiki Rolnej*. Dzisiejsza pozycja naszego pisma, jego renoma, jest w dużej mierze wynikiem pracy prof. A. Woś.

Mimo rozlicznych obowiązków prof. Woś zawsze znajdował czas na pracę społeczną. Był aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, Międzynarodowego Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnych, Europejskiego Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnych, Konsultacyjnej Grupy ds. Międzynarodowych Badań Rolnych (CGIAR).

Działalność Profesora i jego dorobek naukowy i dydaktyczny był wielokrotnie nagradzany nagrodami Prezesa PAN (1976, 1986) i resortowymi – Szkolnictwa Wyższego, Edukacji Narodowej (1965, 1970, 1974, 1984, 1994, 1995, 1998), Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej (1977, 1996).

Prof. Woś posiadał odznaczenia państwowe: Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski OOP, Krzyż Oficerski OOP oraz liczne odznaczenia resortowe i regionalne.

Prof. dr. hab. A. Woś wywierał i wywiera znaczący wpływ na kierunek prac badawczych wszystkich zespołów, z którymi współpracował. O Jego pozycji naukowej świadczyć może fakt, że propozycję współpracy z Profesorem najwybitniejsi badacze poczytywali sobie za zaszczyt, a wyniki tej współpracy traktowali zawsze jako najistotniejsze osiągnięcia w ich dorobku naukowym.

Pozycję jednego z najwybitniejszych ekonomistów polskich Profesor zawdzięcza nie tylko olbrzymiej pracowitości, rozległej wiedzy z różnych dyscyplin naukowych, doskonałemu warsztatowi badawczemu, ale także nieprzeciętnej osobowości oraz niekonwencjonalnemu i odważnemu myśleniu.

Dorobek Profesora, Jego wkład w rozwój teorii ekonomii i stosowania jej w życiu gospodarczym jest trwały i istotny dla formułowania kierunków dalszego rozwoju gospodarczego.

Andrzej Kowalski